Romanoslavica XLV

DECALOGUL ANTITRADUCĂTORULUI, SAU CUM SĂ FACI O TRADUCERE PROASTĂ A UNEI CĂRŢI BUNE

Antoaneta OLTEANU

Bucuria lecturii unuia dintre cele mai noi romane ale lui Vladimir Sorokin[1] a fost umbrită semnificativ de versiunea românească. Nu numai pentru mine, şi pentru orice cititor de cursă lungă, textul prezenta flagrant expresii grosolane şi contexte mai mult decît dubioase care nu fuseseră nicicum armonizate. N-număratele erori m-au făcut astfel să încerc să văd în ce măsură a fost afectat textul sorokinian, şi prezenţa pe Internet a variantei electronice a cărţii a grăbit mult acest inventar făcut. Observaţiile de mai jos se referă, în principal, la primele două capitole ale romanului (p.7-31), dar au fost exemplicate şi alte perle colorate şi din paginile următoare. Semnalul de alarmă pe care vreau să-l traduc cu această ocazie este că traducătorii, Mihail şi Alexandru Vakulovski, nu sînt chiar traducători ocazionali, munca lor susţinută numără mai multe „reuşite". Au mai tradus, *dintr-a voastră în a noastră,* cum se exprimă chiar ei pe site-ul celebrei (lor) reviste online „Tiuk! K-avem kef", texte din alţi scriitori ruşi cunoscuţi: Daniil Harms, Vladimir Vîsoţki, Bulat Okudjava, Viktor Erofeev (pe care, din nefericire, l-am citit – *Cele cinci fluvii ale vieţii. Roman-fluviu*, Editura Paralela 45, Bucureşti, 2004, traducere de Mihai Vakulovski; în aceeaşi linie trebuie încadrată şi *Enciclopedia sufletului rus. Roman-enciclopedie*, Editura Paralela 45, Bucureşti, 2003, traducere, note şi prefaţă de Iulian Ciocan, colegul de redacţie al celor doi traducători la revista sus-menţionată) şi acelaşi Vladimir Sorokin (se aude prin tîrg că a văzut deja lumina tiparului un alt roman al scriitorului rus, *Inimile celor patru*, la Editura Art).

Nu pot să nu remarc, în cazul *Zilei opricinicului*, înainte de a trece la analiza textului celor doi traducători, absenţa deplină a redactorului de carte, care nu s-a deranjat să îndrepte nici măcar ortografii cunoscute, cum ar fi *high tech*, în loc de *hai-tek*, *Bordeaux* în loc de *Bordo*!, *Sabaof* în loc de *Savaot.* Redactorul putea, de asemenea, să remedieze şi chestiuni de topică, lucruri care nu presupuneau în nici un caz cunoaşterea limbii ruse: *„merinul" opricinicului cu cap de câine*, în loc de *merinul cu cap de cîine al opricinicului*, sau *corul Armatei Roşii de la Kremlin*, în loc de *corul de la*

[1] *Ziua opricinicului*, traducere din limba rusă şi note de Mihail şi Alexandru Vakulovski, Editura Curtea veche, 2008.

BDD-A24234 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:51 UTC)

Kremlin al Armatei Roşii. Opricinicii umblau ei cu capete de cîine, dar la şa sau la bara de protecţie a Mercedesului, după cum sediul Armatei Roşii nu este la Kremlin!

M-am gîndit, pe cînd făceam confruntarea textului, că ar trebui să existe nişte legi şi pentru traducători, care să-i facă să manifeste o mai mare atenţie faţă de original, faţă de versiunea românească şi, nu în ultimul rînd, faţă de cititor. Aş spune (însă fără să generalizez!) că pericolul este mai mare dacă traducătorul este şi scriitor „original", întrucît această originalitate are toate şansele să se manifeste, sub forma unei nonşalanţe şi jemanfişism, şi în textul românesc. Ca să nu mai spun de condiţia indispensabilă, care stă la baza activităţii de traducător a unui cunoscător de limbi străine, şi anume că trebuie cunoscute *ambele* limbi utilizate, cu deosebire însă limba română. Aici nu te mai pot ajuta dicţionarele sau variantele colocviale din limba de pornire. Precizia lexicală, adecvarea stilistică, de ce nu, concizia ş.a. sînt cîteva cerinţe esenţiale pentru a obţine, în limba-ţintă, o traducere bună. De aceea am apelat la Decalog. Pe de o parte, tonul imperativ, alături de substratul moral pe care îl impune, ar putea avea un impact mai mare asupra antitraducătorului (posibil); pe de altă parte, poruncile respective chiar se pot adapta la cerinţele procesului traducerii. Să le vedem:

1. Să nu ai alţi dumnezei în afară de Mine. Cred că antitraducătorii chiar nu au nici un dumnezeu, aşa că aici nu este nici un pericol. Sau, aşa cum spuneam mai sus, antitraducătorul este (Dumne)zeul suprem, atotputernic, de aceea se poartă cu textul aşa cum am văzut. Există numeroase situaţii în care au fost introduse în textul românesc cuvinte suplimentare, pentru a nuanţa (la nesfîrşit) cuvintele originale, deşi ne puteam descurca bine şi fără ele. Mai ales că şi în text aveam o asemenea referire, care a fost tratată cu „delicateţe" de traducători, decăzîndu-i pe stăpîni ordinari la rangul de zei: *gospodam raznîm slujat* devine în română *slujesc zei diferiţi*, în loc de *servesc la stăpâni diferiţi*. După acest pattern, şi traducătorii au devenit mici sau mari zei, care fac din text ce doresc.

Textul original	**Traducerea originală**	**Traducerea propusă**
nadevaiu şapku ciornogo barhata s sobolinoi otoroc'koi	*îmi pun pe cap căciula neagră de catifea cu stema cu vulturul*	*îmi pun căciula de catifea neagră cu bordură de sobol*
davai poedinşcikov vîberiom	*hai să ne batem unu la unu, reprezentantul nostru cu reprezentantul vostru*	*hai să ne întrecem în duel*

BDD-A24234 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:51 UTC)

i ne vîderjivaet mujik, kida-etsia s zamahom kulaka pu-dovogo	*şi cel din faţa lui nu rezistă, sare spre el, încercînd să izbească, agitîndu-şi pumnii grei*	*şi omu nu rezistă, aruncînd cu elan pumnul greu*
podmighivaiutsia naşi	*ai noştri schimbă priviri mul-ţumite, îşi fac cu ochiul*	*ai noştri îşi fac cu ochiul*
noji na vsiaki lad	*fel de fel de cuţite, pentru ori-ce fel de operaţiune*	*tot felul de cuţite*
zamerli i mî ne dîşa	*am intrat şi noi într-o tăcere de moarte, fără să respirăm*	*am amuţit şi noi, ţinîndu-ne răsuflarea*

Nu se justifică în nici un fel omisiunile din text şi inserările unor structuri parcă „din memorie" (*stema cu vulturul* în loc de *bordură de sobol*). Sînt numeroase situaţiile în care variantele de lucru din laboratorul traducătorului sînt uitate parcă în textul de bază. Aşa ne putem explica bîjbîirile în jurul sensului cuvintelor, care, cu această ocazie, ascund sub ele cuvinte rămase pînă la urmă netraduse. Poate, la prima vedere, aceste situaţii nu ar prezenta un impediment prea mare, în ansamblul unei traduceri. În condiţiile în care textul e deficitar în multe aspecte, şi aceste „amănunte" sînt, consider eu, semnificative.

2. Să nu-ţi faci chip cioplit. Cam asta e. Cînd intervii masiv în text, de autodefineşti. Probabil că asta încearcă şi traducătorii noştri, atît prin omisiuni, cît şi prin adausuri. Însă, când te apuci să (te) ciopleşti, apoi alege un text pe măsură, pentru ca rodul muncii tale să ajungă în mîinile multor cititori. E adevărat, şi chipul tău va arăta cam cioplit, dar, scopul scuză mijloacele, ţi-ai atins obiectivul: numele tău va fi mereu asociat cu cel al cărţii sau al scriitorului deja celebru. Altfel chiar că nu are nici un rost, toată strădania depusă ar fi în zadar. Multe din realităţile ruseşti, de exemplu, din acest roman, sînt redate mai mult decît aproximativ, ajungîndu-se adesea la nişte gafe şcolăreşti (eu n-aş ierta aşa ceva studenţilor mei de la secţia de rusă, însă, ca nişte traducători „adevăraţi" să facă aşa ceva, e inadmisibil):

svoracivaiu na Pervîi Uspen-ski trakt	*întorc pe pe traseul Primul Uspenski*	*o cotesc pe şoseaua Pervîi Uspenski*
Vnukovski aeroport	*aeroportul Vnukovski*	*aeroportul Vnukovo*

BDD-A24234 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:51 UTC)

v Uspenskom sobore	*în catedrala din Uspenski* (dar uneori e tradus şi *soborul Uspenski*)	*în catedrala Uspenski/ Adormirii*
Arhanghelski sobor	*soborul Arhanghelilor*	*Catedrala Arhanghelski/ Arhanghelului*
pirovali v Granovitoi	*am chefuit în Granovit*	*am chefuit în Palatul în Faţete*
Bolşoi teatr	*Marele Teatru*	*Teatrul Mare*
vîezjaem na Lubianskuiu ploşcead'	*intrăm pe bulevardul Liubeanski*	*ieşim în piaţa Lubianka*
v Malahitovom zale	*în sala Malahitov*	*în sala de malahit*
dadut dva konţerta v Belokamennoi	*vor susţine două concerte în Sala Albă de Piatră*	*vor da două concerte în oraşul de Piatră Albă* (apelativ al Moscovei)
şapka Monomaha	*pălăria lui Monomah*	*coroana Monomahilor*
Kuniţîn – krepkii oreh	*Kuniţîn e o nucă tare*	*Kuniţîn e rezistent*
kaliki perehojie	*calici tranzitorii*	*cerşetori*
knigohranilişce	*adăpostul cărţilor*	*depozitul de cărţi*
ne nomera – zagliadenie	*sint reprezentaţii cunoscute*	*o minune de scenete*
krasnîi petuh	*cocoş roşu*	*foc, incendiu*

În ceea ce priveşte redarea numelor proprii străine, e de preferat transliterarea lor, simplă sau mai sofisticată. Să spui *catedrala din Uspenski* sau *soborul Uspenski* în loc de catedrala Uspenski, mi se pare inadmisibil. Putea rămîne forma rusească a numelui, aici nu e nici o problemă, dar se putea face şi traducerea. Traducerea numelor proprii ruseşti e însă obligatorii în ceea de priveşte numele de palate, săli, aeroporturi ş.a. De aceea spunem Palatul în Faţete şi nu Granovit, sala de malahit şi nu Malahitov. Ca să nu mai spunem de numele Belokamennaia, care este un apelativ vechi al Moscovei, drag locuitorilor capitalei, lăsat uneori netradus, ceea ce nu constituia o problemă, însă, în alte contexte, a fost masacrat: concertele la Moscova (Belokamennaia) au devenit *concerte în Sala Albă de Piatră.* Una din marile gafe o constituie echivalarea numelui Teatrului Mare (Bol'şoi teatr) cu Marele Teatru. Gafe de începători

BDD-A24234 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:51 UTC)

le constituie şi traducerile literale ale unor cuvinte sau expresii ruseşti: *şapka Monomaha* prin *pălăria lui Monomah*, în loc de *coroana Monomahilor*, sau *kaliki prehojie* cu *calici tranzitorii* (!!!), în loc de *cerşetori*. Un alt exemplu semnificativ este *slovo i delo*, salutul opricinicilor, care trebuie tradus cu *vorba şi fapta,* aluzie la punerea în practică a celor ordonate de superior; forma preferată, *zis şi făcut,* nu acoperă decît în mică măsură realităţile, dacă avem în vedere faptul că într-adevăr această poliţie secretă a ţarului îşi ducea rapid la îndeplinire sarcinile. Tabelul de mai sus prezintă şi alte mostre de acelaşi fel.

3. Să nu iei în deşert Numele Dumnezeului tău, căci Domnul nu va lăsa nepedepsit pe cel ce va lua în deşert Numele lui.

4. Adu-ţi aminte de ziua de odihnă, ca s-o sfinţeşti. Cred că e necesară şi o asemenea poruncă. Nu ştiu, viteza prea mare de traducere, lipsa lecturilor (de cultură generală), a textului tradus, în general sugerează mai mult timp consacrat traducerii în general. Pauzele mai mari, dar şi recitirea textului original şi a traducerii ar fi rezolvat multe dintre aceste curiozităţi.

5. Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta. Foarte adevărat. Mai ales cînd numele lor este făcut de ruşine printr-o asemenea traducere.

6. Să nu ucizi. Dar masacrarea textului cum se numeşte? Traducerea analizată conţine nenumărate mostre de greşeli elementare (*zapisat'*, 'a înregistra', tradus cu *a scrie*), lipsă de consecvenţă (*truba*, conductă – e vorba de celebra şi actuala conductă prin care trece, spre Europa, gazul rusesc – este tradusă ba prin *ţeavă*, ba prin *trompetă*!), ba chiar de imagini suprarealiste care ţin mai degrabă de universul propriu al persoanelor în cauză (*gîtul de ceai* pentru *gura de ceai, trage o băşină* în loc de *dă drumul la gaz!*; la fel, *priamaia kişka* devine *intestin gros,* nu anus). Textul original este maltratat şi, din păcate, probabil că mulţi cititori au şi motive să fie nemulţumiţi în urma lecturii. Numai că, pentru unii, de vină este autorul rus, asociat nu o dată cu un stil provocator. „Mîncătorul de rahat", cum a fost numit Sorokin (cu referire la celebrul lui roman *Norma*), nu are nici o vină că în traducerea ce li se oferă sînt numeroase „măgării", ca să nu le spunem altfel.

Poiarok zapisal eto v Tainom Prikaze	*Poiarok a scris asta în Ordinul Secret*	*Poiarok a înregistrat asta la Departamentul de Taină* (era vorba despre o melodie)

BDD-A24234 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:51 UTC)

klal 99 poklonov pokaiannîh v Uspenskom	*a făcut 99 de rugăciuni în Uspenski*	*a făcut 99 de mătănii de iertăciune la Uspenski*
dal'nevostoc'naia truba	*ţeava din Orientul Îndepărtat*	*conducta din Orientul îndepărtat*
poseredine sţenî – Tret'ia Zapadnaia truba	*în mijlocu scenei e trompeta a Treia de Vest*	*în mijlocul scenei e Conducta a treia occidentală*
iz kuci toi krot-diversant... hvataetsia za zadvijku, vpivaetsia v neio izo vseh sil... – vot-vot poverniot, pustit gaz!	*din acea grămăjoară de pămînt a apărut o cîrtiţă diversionistă... se prinde de zăvor, se înghesuie în el, încercînd din toate puterile să intre... – iată, iată că se întoarce, trage o băşină!*	*din movila aceea o cîrtiţă diversionistă... apucă vana, se împinge în ea cu toate puterile... – uite, acum o va răsuci, o să dea drumul la gaze!*
othlebnuv ceaiu	*sorbind cîte un gît din ceaiul...*	*luînd o gură din ceaiul* (*gîtul* merge mai mult cu băutură tare!!)
Fed'ka stoit pozadi, poziovîvaet i krestitsia	*Fed'ka stă în spatele meu, închinîndu-se şi făcîndu-şi cruce şi el*	*Fed'ka stă în spatele meu, căscînd din cînd în cînd şi făcîndu-şi cruce*
mozgliaki iz Lekarskoi akademii	*căpoşii de la Academia Medicală*	*creierele de la Academia Medicală*
vlast' prelestna i pritiagatel'na, kak lono nerojavşei zlatovşeiki	*puterea e minunată şi atrăgătoare, ca sînul unei fete care n-a născut*	*... ca pieptul unei fete care brodează cu fir de aur*
i nikakaia zemskaia, prikaznaia, streleţkaia, dumskaia ili stolbovaia svoloc'... ne posmeet nadet'	*şi nici un cretin civil, în misiune, ţintaş, parlamentar sau altcineva nu va îndrăzni să poarte*	*şi nici un netrebnic de la zemstvă, de la departamente, dintre streliţi, dintre cei la dumă sau dintre boierii de viţă nu va îndrăzni să poarte*
parciovaia kurtka s kuniei otoroc'koi	*geacă din brocart din piele de jder*	*scurtă din brocart cu bordură din blană de jder*
safianovîe sapoghi, kovannîe mediu	*bocanci de saftian, cusuţi cu aramă*	*cizme de saftian ferecate cu aramă*

BDD-A24234 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:51 UTC)

podbitîi vatoiu kaftan ciornogo grubogo sukna	*caftan lung, umplut cu vată neagră şi neprelucrată*	*caftan vătuit din postav negru aspru*
za poriadkom sledit' da kramolu izvodit'	*să avem grijă de curăţenie şi să împăiem răzvrătiţii*	*să păstrăm ordinea publică şi să înăbuşim comploturile*
Vialo sovetuet stolonacealnik Puşkina omolodit'	*Vealo îl sfătuieşte pe şeful de sală să-l întinerească pe Puşkin*	*Marele stolnic sfătuieşte apatic să fie întinerit Puşkin*
so vşitîm rec'nîm jemciugom paliţe Ilii Muromţa podoben	*seamănă cu perla de la degetul lui Ilia Muromeţ*	*cu perla de rîu încastrată în ghioaga lui Ilia Muromeţ seamănă*
jir, pocivşih v boze	*grăsimea celor care s-au odihnit prin boz*	*grăsimea celor care se odihnesc întru Dumnezeu*

Adevărate fabulaţii avem cînd este comparată puterea cu sînul unei fete care n-a născut, deşi comparaţia sorokiniană se referea la *pieptul unei fete care brodează cu fir de aur*. Cinurile funcţionarilor de la diversele departamente sînt redate în română prin apelative peiorative, deşi era vorba concret de ocupaţia indivizilor, şi nu de caracterul lor. În loc de *netrebnicii de la zemstvă, de la departamente, de streliţi, de cei de la dumă sau dintre boierii de viţă veche* primim *nici un cretin civil, în misiune, ţintaş, parlamentar sau altcineva*... Fără cuvinte! Scurta de brocard devine geacă, blana de jder – piele, cizmele de safian, ferecate cu aramă sînt bocanţi cusuţi cu aramă, caftanul vătuit din postav aspru devine umplut cu vată neprelucrată. Răzvrătiţii sînt împăiaţi, nu comploturile sînt înăbuşite, adverbul *apatic* este personificat în română, traducătorii introducînd astfel un personaj nou în roman. În sfîrşit, ce să mai vorbim de perla de la degetul lui Ilia Muromeţ, pe care viteazul bîlinelor ruse o purta, de fapt, în ghioaga celebră, sau de cei odihniţi întru Domnul, confundaţi cu nişte pierde-vară stare stau la umbra bozului!

7. Să nu preacurveşti. Omisiunile sau creaţiile proprii pot fi considerate şi ele o formă de prostituţie verbală. În acest sens am putea aminti faptul că, de cele mai multe ori, timpul naraţiunii, perfectul simplu, e redat în română prin prezent, uneori prin perfect compus. Rezolvarea superficială a unor contexte este fie dovada necunoaşterii semnificaţiilor cuvintelor, fie, pur şi simplu, a ignorării realităţilor textului, autorii făcînd un fel de metatraducere, după ureche, aşa cum ar suna mai bine pentru ei, situîndu-se astfel în postura de coautori ai cărţii. Unele variante propuse n-au nici un fel de noimă (de botul Mercedesului se poate lega mai greu ceva, ca şi de spatele lui, dar de bara de protecţie şi de portbagaj – da!). Curioasă e şi traducerea cuvîntului *assignaţii*

BDD-A24234 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:51 UTC)

prin *găinaţ*, în loc de bancnote, lucru care nu ar fi justificat decît de o vagă asociere a cuvîntului rusesc, la nivel fonetic, cu cel românesc. Celelalte exemple de mai jos constituie ale situaţii inexplicabile în care autorii au oferit o variantă proprie departe de imaginea sugerată de original:

dvor vîmeten cisto, sugrobî akkuratnîe, kak kulici pashal'-nîe	*curtea e bine măturată, foarte curată, straturile de zăpadă sînt bine făcute*	*curtea e curăţată de zăpadă, nămeţii stau în grămezi ordonate, ca nişte cozonaci de Paşte*
Timoha lovko pristioghivaet golovu k bamperu „merina", metlu – k bagajniku	*Timoha leagă cu îndemînare capul de botul „nărăvaşului", mătura – în spate*	*Timoha fixează cu îndemânare capul de bara de protecţie a „merinului", iar mătura – de portbagaj*
rot assignaţiami nabili	*i-au umplut gura cu găinaţ*	*i-au umplu gura cu bancnote*
ot etogo redko pomiraiut! Eto j ne dîba!	*de la asta nu se prea moare*	*de la asta nu se prea moare. Doar nu te trage pe roată!* (aluzie la torturile cu care se ocupau chiar opricinicii)
liudi zloradno na plamia smotreli	*de răul altuia se bucurau*	*oamenii răutăcios la foc se uitau*
ne hvalis', opric'nik, na rat' iduşci	*nu te făli, opricinicule, nu ştii ce te aşteaptă*	*nu te făli, opricinicule ce la luptă mergi*
poslal po Setke vîzov	*i-am chemat pe cei de la Plasă*	*am trimis un apel în Reţea*
v iznemojenii otkidîvaius' na poduşki	*mă concentrez din toate puterile şi mă arunc pe perne*	*epuizat, mă las pe perne*

8. Să nu furi. Nici nu ne putem gîndi, pe de altă parte, că traducerea ar fi fost făcută cu ajutorul unor negrişori, studenţi, probabil, ce studiază (puţine ore pe săptămînă!) limba rusă. Deşi, dacă stăm să ne gîndim, asta ar duce la apogeu suprarealismul grijii faţă de text manifestată de antitraducători. Pe de altă parte, doar în felul acesta s-ar putea justifica foarte bine gafele monumentale şi cunoaşterea mai mult decît aproximativă nu numai a limbii române, dar şi a limbii ruse.

9. Să nu mărturiseşti strîmb împotriva aproapelui tău. Traducerea paralelă cu textul chiar este o asemenea mărturisire. Strîmbă, foarte strîmbă. Din păcate, aici există

BDD-A24234 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:51 UTC)

numeroase exemple. Dacă în cazul *primei* sau al *ţelovalnicilor, Baţillei, korennîh, horom* poate fi vorba de nişte confuzii de începător, ca şi la Kitai-gorod, care este unul dintre cele mai vechi cartiere ale Moscovei, neavînd nici un fel de legătură cu China, în majoritatea situaţiilor avem de-a face cu o viziune mai mult decît personală asupra traducerii. Traducerea poate fi şi liberă, e adevărat, dar în *Ziua opricinicului* este foaaarte liberă: *ramificaţiile* nu pot fi confundate în nici un caz cu grănicerii, brazii cu ciupercile, paharul cu halba, tîrgoveţii cu plantaţiile, slugile cu sotnicii (care sînt conducători militari ai unor unităţi de o sută de ostaşi), armele de foc cu bîtele (pentru că *drekol'* nu înseamnă arme de foc, ci numai obiecte contondente, din lemn, aflate la îndemîna oricui, şi a unor slugi umile din gospodăria rusă – bîte, ghioage, furci ş.a.), de peste mări devine mare.

Apogeul e atins în fragmentul în care, cu un aparat de tăiat cu laser (şi nu cu raze) este tăiată o uşă, iar, în urma acestei secţionări a materialului, în suprafaţa materialului se mai deschide o uşă, care cade (e vorba de materialul secţionat care alunecă după ce e desprins din uşa propriu-zisă). În scena de la tîrg, în care Sorokin evocă scene cotidiene din Moscova medievală, personajele identificate de către traducători, precum şi acţiunile acestora, într-un delir verbal, ne îndepărtează flagrant de original: în loc de *intermediarii ţipă, hamalii şuieră, mahalagioaicele bîrfesc* ar fi trebui să avem în română *crainicii strigă, vînzătorii de sbiten' fluieră, vînzătorii de colaci vorbesc cu voce gravă*...

razvetvlen'ia, kak poganki,// vîrastaiut u Stenî	*grănicerii, ca şi brazii,/ la Zid stau de pază*	*ramificaţiile, ca ciupercile,// cresc lîngă Zid*
prima	*prima madonă*	*prima balerină*
ţeloval'nik	*pupăcios*	*portărel, executor judecătoresc*
gadî polunoc'nîe	*cretinii nocturni*	*viperele de la miezul nopţii*
odin bîl po klic'ke Baţilla	*unul Batzilla era poreclit*	*unul era poreclit Bacilul*
na priome Gosudarem inozemnîh gramot veritel'nîh	*cînd Conducătorul primeşte, în semn de solidaritate, conducători străini*	*cînd Ţarul primeşte scrisorile de acreditare ale străinilor*
plastikovîi paket iz kitaiskoi zakusoc'noi	*un pachet din bucătăria chinezească*	*o pungă de plastic dintr-un fast-food chinezesc*
stakan belogo kvasu	*o halbă de kvas alb*	*un pahar de kvas alb*

BDD-A24234 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:51 UTC)

on na menia eşcio iz-za posadskih zol	*e supărat pe mine încă de la plantaţii*	*e supărat pe mine şi din cauza tîrgoveţilor*
Batia korennîh na delo poslal	*Tăticul radicalilor ne-a trimis la treabă*	*Tataie i-a trimis la treabă pe cei de cu experienţă*
c drekoliem iz celiadi kto vîstoit suprotiv naezda, tomu opalî ne budet	*cine intră în luptă cu arme de foc nu va avea iertare*	*care dintre slugi cu bîte va opune rezistenţă atacului nu va avea de suferit*
celiadi s drekoliem	*sotnici înarmaţi*	*slugi cu bîte*
vzvizgnulo plamia sinee, iarostnoe, uperlos' v dver' tonkoi spiţeiu – i ruhnula prorez' v dveri	*un foc albastru, strălucitor, care intră în uşă ca un spiţă subţirică şi fină şi din uşă se desprinde o altă uşă*	*şuieră flacăra albastră, furioasă, se propti în uşă ca un ac subţire şi bucata de uşă tăiată căzu*
hai tek zamorski	*hai-tek mare*	*high tech de peste mări*
ot Beloi palatî do Krasnîh gosudarevîh horom – rukoi podat'	*de la Palatul Alb la hramul Roşu de stat e o aruncătură de băţ*	*de la Palatul Alb la casele roşii ale ţarului e o aruncătură de băţ*
zavîvalî kriceat, sbitenşciki posvistîvaiut, kalaşniki basiat	*intermediarii ţipă, hamalii şuieră, mahalagioaicele bîrfesc*	*crainicii strigă, vînzătorii de sbiten' fluieră, vînzătorii de colaci vorbesc cu voce gravă*
zavtra, - bormociu, svinţovîe veki prikrîvaia	*mîine, bălmăjesc, trăgîndu-mi cearşaful de pe frunte*	*mîine, bolborosesc, închizîndu-mi pleoapele de plumb*
podzemnîi Kitai-gorod	*oraşul subteran China*	*reţeaua subterană din Kitai-gorod*
goriat svetil'niki, kuriatsia blagovonia	*ard lumini, se fumează cu plăcere*	*ard candele, e arsă tămîie*
sotnik iz Podorojnogo Prikaza kitaiţev soplivit	*sotnicul din Ordinul Drumurilor al chinezilor face băluţe*	*sotnicul de la Departamentul de Transport toarnă gaz pe foc chinezilor*
vshlipîvaet	*plînge cu sughiţuri* sau *în hohote*	*scînceşte/ se smiorcăie*

10. Să nu pofteşti casa aproapelui tău..., nici vreun lucru care este al aproapelui

BDD-A24234 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:51 UTC)

tău. Am fi înclinaţi să credem că această poruncă este respectată de antitraducător. Pentru că păstrează o cît mai mare posibilă distanţă de textul tradus, nu vor să se molipsească de la acesta, îşi păstrează personalitatea, originalitatea ş.c.l. Dar cititorul ce vină are? De ce să nu primească şi el un text normal, din care să înţeleagă cum se cuvinte ideile autorului, să poată face pe el o analiză stilistică (e de înţeles că, într-un caz cum e cel de faţă, acest lucru este total imposibil). Observaţii asupra textului sînt şi mai multe. Deja am prezentat aici poate mai mult de cît se exemplifică de regulă într-o analiză a unei traduceri. Am optat pentru această variantă pentru că, dacă făceam o simplă sinteză a tipurilor de abateri întîlnite, concluzia firească ce se impunea, că avem de-a face cu o traducere foarte proastă, poate nu era chiar atît de evidentă. Pînă la urmă, aprecierile sînt de prisos. Nu ştiu cum ar putea fi calificat un asemenea text, dar e păcat că, mai ales în cazul unei limbi devenite „mai rare" în peisajul editorial românesc, ne permitem să apelăm la traducători fără conştiinţă.

Abstract

The paper is an attempt to comment Romanian translation of Russian novel, *The Day of the Oprichnik*, belonging to the contemporary Russian Vladimir Sorokin. Romanian version presents a lot of errors, discussed by the author of this paper on the mainframe of translator's competences. Because of their multiple errors, translators did not manage to offer to Romanian reader an authorized version of Russian novel.

BDD-A24234 © 2009 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 15:05:51 UTC)